บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดสตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆของประเทศไทย ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และภาษาพูด มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 67.21 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญ และจัดเป็นพื้นที่พิเศษที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหา ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาความไม่เข้าใจของประชาชนต่อข้าราชการ ดังนั้นเพื่อให้ปัญหาที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้ลดระดับลงอยู่ในสภาพปกติ และสามารถพัฒนาภูมิภาคแห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาของประเทศโดยรวม ในปีพุทธศักราช 2531 รัฐบาลจึงได้สนับสนุนให้จัดตั้งโครงการทักษิณพัฒนา (Southern Development Project) ขึ้น มีชื่อในระยะแรกว่า " โครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่" ต่อมาเรียกชื่อว่า " โครงการยาร์บันบารู " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำสันติภาพ ความสงบสุขอันถาวรสู่พื้นที่แถบนี้ ต่อมาโครงการนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น " โครงการทักษิณพัฒนา " เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2539 เป็นต้นมา (กอ.รมน. ภาค 4, 2544 :1)

ในการดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2532 - ปัจจุบัน โครงการทักษิณพัฒนาได้มุ่งเน้นเสริมสร้างความมั่นคง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ควบคู่กับการขจัดความหวาดระแวงของคนในชาติที่มีความแตกต่างด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคี โดยมีแนวทางปฏิบัติงานที่ผสมผสาน และระดมทรัพยากรร่วมกัน ผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วยกำลังจากพลเรือน ตำรวจ ทหาร และราษฎรอาสาสมัคร ซึ่งจากระยะเวลา 1 ทศวรรษของการดำเนินงาน แม้จะได้มีการปรับกลยุทธ์ และพยายามหุ่มเทกำลังและงบประมาณอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาในพื้นที่นี้ก็ยังไม่หมดสิ้นไป ยังมีปรากฏให้เห็นในรูปแบบต่างๆเสมอมา โดยเฉพาะปัญหาการก่อการร้าย ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีแนวโน้มว่าจะยังไม่หมดสิ้นอีกเป็นเวลานาน

การวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 พบว่าการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย 7 ตำบล 7 อำเภอ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย ทำให้สภาพของประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในระดับปานกลาง โดยด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว สำหรับด้านความรักสามัคคีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนในด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานในพื้นที่เป้าหมายพบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในระดับปานกลาง โดยแผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมากเพียงแผนงานเดียว ในส่วนของแผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานประชาสัมพันธ์ และแผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับแผนงานติดตามประเมินผลและการข่าวประสบความสำเร็จในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงผลการปฏิบัติงานตามโครงการ / งานของแต่ละแผนงาน พบว่าแผนงานทุกด้านทำให้ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง อีกทั้งพบว่าผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการเกือบทุกด้านทำให้สภาพของประชาชนและชุมชนหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการโดยด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมก่อนและหลังดำเนินโครงการไม่แตกต่างกันเพียงด้านเดียว และเมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์แต่ละแผนงานพบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ (วัน เดชพิชัย และคณะ , 2543 : บทคัดย่อ)

ในปีงบประมาณ 2544 โครงการทักษิณพัฒนา มีการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย 7 หน่วย ใน 7 ตำบล 7 อำเภอ ของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังมีแนวคิดเรื่องความแตกต่างกันทางด้านศาสนา ภาษา และศิลปวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ตามความต้องการเร่งด่วนของประชาชน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 หน่วยทักษิณพัฒนา (นทพ.) และพื้นที่ปฏิบัติงานปี 2544

นทพ.	หน่วยจัด	พื้นที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1.	ร.พัน 401	ต.ปะโด อ.มายอ จว.ป.น.	* ผนวก บ้านบาโง ม.1 ต.ปาล์น อ.มายอ
2.	พัน.พัฒนา 4	ต.บาโร๊ะ อ.ยะหา จว.ย.ล.	
3.	ร.5 พัน.2	ต.ยะรม อ.เบตง จว.ย.ล.	
4.	ฉก.นย.ภค.	ต.ช้างเผือก อ.จะแนะ จว.น.ธ.	
5.	ฉก.นย.ภค	ต.ปูโย๊ะ อ.สุไหงโกลก จว.น.ธ.	* ผนวก บ้านตาอง ม.4 ต.เชิงคีรี อ.ศรีสาคร
6.	ส.พัน 5	ต.ประกอบ อ.นาทวี จว.ส.ข.	
7.	ป.5	ต.ปูยู อ.เมือง จว.ส.ต.	

หมายเหตุ * พื้นที่เป้าหมายต่อเนื่องปีงบประมาณ 2543 – 2547 (โครงการพัฒนาเฉลิม - พระเกียรติ 72 พรรษามหาราชจอมราชัน)

สำหรับภารกิจของโครงการทักษิณพัฒนาในปีงบประมาณ 2544 ได้กำหนดไว้ดังนี้คือ "ดำเนินการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้บรรลุผลสำเร็จในการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้เกิดขึ้นอย่างถาวร" (กอ.รมน.โครงการทักษิณพัฒนา, 2544 : 2)

ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามภารกิจดังกล่าวได้มีแนวความคิดและแผนงานหลักดังนี้ (กอ.รมน. ภาค 4, 2544 : 2-3)

1. แนวความคิดในการปฏิบัติงาน

1.1 เจตนารมณ์ ต้องการเน้นงานด้านสังคมจิตวิทยาเป็นหลักในการสร้างความรัก ความสามัคคี ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการผนึกกำลังจากทุกส่วนราชการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชน

1.2 ยึดถือแนวทางและนโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหลัก โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) พิจารณาความต้องการจากประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทรัพยากรและระบบการจัดการ

(2) ประสานกับหน่วยร่วมโครงการเพื่อเสริมความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ

(3) ให้ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนและนักวิชาการของส่วนราชการเข้าร่วมพิจารณาความต้องการ ร่วมทำแผนและร่วมปฏิบัติโดยต่อเนื่อง

(4) ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด

1.3 ยึดถือพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "รู้รักสามัคคี" เป็นหลักในการปฏิบัติงาน

1.4 ยึดถือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

2. แผนงานหลักในการปฏิบัติ

แผนงานหลักในการปฏิบัติสำหรับปีงบประมาณ 2544 มี 6 แผนงาน ดังนี้

2.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน

2.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา

2.3 แผนงานรณรงค์การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน

2.5 แผนงานประชาสัมพันธ์

2.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการทักษิณพัฒนาได้ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนมีข้อมูลในการตัดสินใจพัฒนาโครงการต่อไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างมีระบบ โครงการทักษิณพัฒนาจึงกำหนดให้มีการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง สำหรับปีงบประมาณ 2544 ได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (กอ.รมน. ภาค 4, 2544 : ผนวก ช หน้า 2)

(1) การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติหรือหน่วยระดับปฏิบัติของ นทพ. ทั้ง 7 หน่วย

(2) การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบแผนงานต่าง ๆ

(3) การประเมินผลของฝ่ายติดตามประเมินผลและการข่าว

(4) การประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา โดยคณะผู้วิจัยประเมินผลจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งจัดทำในรูปแบบของการวิจัยประเมินผลโครงการ เป็นการประเมินพื้นฐาน และประเมินผลภาพรวมการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการในรอบปี

ในการประเมินผล ส่วนที่ (4) นี้เป็นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะว่าหลังจากที่โครงการทักษิณพัฒนาได้เข้ามามีส่วนในการสนับสนุน และดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2544 เป็นระยะเวลา 1 ปีนั้น เกิดผลการปฏิบัติงานก้าวหน้า (เปรียบเทียบก่อนกับหลังการดำเนินงาน) ผลกระทบ ผลข้างเคียง และประสบปัญหาอุปสรรคมากน้อยเพียงไร เพื่อเป็นการป้อนข้อมูลให้แก่ผู้รับผิดชอบโครงการทักษิณพัฒนาระดับต่าง ๆ อันได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปใช้ในการตัดสินใจและพิจารณาทบทวนปรับนโยบาย กลยุทธ์ แผน แผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆของโครงการทักษิณพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการสร้างความมั่นคงและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพที่ดีแบบยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัยประเมินผล

1. **วัตถุประสงค์ทั่วไป**

   เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

2. **วัตถุประสงค์เฉพาะ**

2.1 เพื่อศึกษาสภาพของประชาชนและชุมชนก่อนดำเนินโครงการทักษิณพัฒนาในปี 2544 ในพื้นที่หน่วยทักษิณพัฒนา 7 หน่วย

2.2 เพื่อศึกษาสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ของหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย และโดยภาพรวมในประเด็นต่อไปนี้

2.2.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวม

2.2.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน

2.2.3 การดำเนินงานและประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานตามโครงการ /งานของ 8 แผนงาน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ระหว่างก่อนดำเนินโครงการกับหลังดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยทักษิณพัฒนาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.3.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวม

2.3.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน

2.4 เพื่อศึกษาผลข้างเคียงของโครงการทักษิณพัฒนาที่เกิดกับประชาชนและชุมชน

2.5 เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการทักษิณพัฒนาที่มีต่อประชาชนและชุมชน

2.6 เพื่อศึกษาเจตคติ / ความรู้สึกของประชาชน ข้อมูลเชิงคุณภาพอื่นๆ รวมทั้งกลไกสอดแทรกต่าง ๆ จากการสังเกตและสนทนากับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยทักษิณพัฒนา

2.7 เพื่อรวบรวมปัญหา / อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยประเมินผล

การวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 โดยภาพรวมทำให้ทราบว่าการดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด การวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนามีความสำคัญและประโยชน์ 2 ประเด็นดังนี้คือ

1. ด้านความรู้ / ความจริง

1.1 ช่วยให้ทราบว่าสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่หน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ก่อนดำเนินโครงการทักษิณพัฒนาปี 2544 อยู่ในระดับใด

1.2 ช่วยให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ของหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ได้ผลมากน้อยเพียงใด

1.3 ทำให้ทราบว่าโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่

1.4 ทำให้ทราบว่าโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (ที่ไม่ได้คาดหมาย) อะไรบ้าง

1.5 เป็นการยืนยันว่าโครงการทักษิณพัฒนาปี 2544 มีผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากน้อยเพียงใด

1.6 ช่วยให้ทราบอย่างแน่ชัดว่าประชาชนมีเจตคติและความรู้สึกต่อโครงการทักษิณพัฒนาไปในทิศทางใด และมีกลไกสอดแทรกใดบ้างเข้ามาในการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544

1.7 ช่วยให้ทราบข้อมูลว่าการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2544 ประสบปัญหา / อุปสรรคอะไรบ้าง และจะมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร

2. ด้านการนำผลการวิจัยประเมินผลไปใช้ประโยชน์

2.1 นำข้อมูลและผลการวิจัยประเมินผลเสนอให้กับรัฐบาลเพื่อปรับปรุงนโยบาย ความมั่นคงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 นำวิธีการ / โครงการ / กิจกรรมที่ใช้ได้ผลดีไปใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

2.3 ช่วยให้การพยากรณ์ผลโดยตรง ผลข้างเคียง ผลกระทบ และปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาสำหรับอนาคต

2.4 นำข้อมูล / ความรู้ / ความจริงต่างๆ ไปใช้ในการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นต่อการบริหารงานราชการต่อไป

2.5 ทำให้ทราบวิธีการที่จะใช้ในการสร้างความเข้าใจอันดี และการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนและชุมชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

2.6 ช่วยให้สามารถป้องกันปัญหาอุปสรรคไว้เป็นการล่วงหน้าสำหรับการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาในปีต่อไป

2.7 ผลที่ได้จากการวิจัยประเมินผลโดยรวมจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่ง และสันติสุขต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมาย

เป็นประชาชนในพื้นที่เป้าหมายปฏิบัติการของหน่วยทักษิณพัฒนา 7 หน่วย คือ จังหวัดนราธิวาส 2 หน่วย จังหวัดยะลา 2 หน่วย จังหวัดปัตตานี 1 หน่วย จังหวัดสงขลา 1 หน่วย และ จังหวัดสตูล 1 หน่วย

2. กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย จำนวน 280 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นประชาชน 105 คน ผู้นำท้องถิ่น 35 คน ข้าราชการ 105 คน และผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ 35 คน

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ โครงการทักษิณพัฒนา ปีงบประมาณ 2544

3.2 ตัวแปรตาม มีดังต่อไปนี้

(1) ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยภาพรวม 5 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้านความรักสามัคคี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

(2) ผลการปฏิบัติงาน ตามวัตถุประสงค์และตามโครงการ/งานของแผนงานหลัก 6 แผนงาน คือ แผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน แผนงานประชาสัมพันธ์ และแผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว

(2) ผลข้างเคียงและผลกระทบจากโครงการทักษิณพัฒนานอกเหนือจากผลตามวัตถุประสงค์ 5 ด้านดังกล่าว

(4) เจตคติ / ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา

นิยามศัพท์

1. โครงการ (Project) หมายถึงกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ หรือเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินโครงการ (Program Evaluation or Project Evaluation) หมายถึงการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลของการดำเนินงาน ผลข้างเคียง และผลกระทบของโครงการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ อีกทั้งนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

3. การวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) หมายถึง กระบวนการในการนำวิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากนโยบาย / แผนงาน / โครงการว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุและผลต่อกันหรือไม่ มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ ระดับใด

4. โครงการทักษิณพัฒนา (Southern Development Project) หมายถึงโครงการพัฒนาที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้นโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ตามแนวความคิดที่ว่า " เป็นโครงการที่ดำเนินงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมุ่งงานด้านสังคมจิตวิทยาเป็นหลัก โดยใช้การพัฒนาเป็นสื่อ และสื่อนั้นส่งผลและมีผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย "

5. ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา 7 ประการ ดังนี้ (กอ.รมน.ภาค 4, 2544 : ภาคผนวก ค-ช)

5.1 เพื่อให้คนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงพร้อมด้วยคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้วยการปลูกฝังและพัฒนาความคิด ความเชื่อมั่นให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวม

5.2 เสริมสร้างความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี ในพื้นที่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

5.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เท่าเทียมกับพี่น้องคนไทยในจังหวัดอื่นๆด้วยการพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

5.4 เพื่อขจัดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้ดีขึ้น

5.5 นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5.6 เพื่ออนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น

5.7 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากที่สุด

ในการวิจัยประเมินผลโครงการได้จัดกลุ่มวัตถุประสงค์ดังกล่าวออกเป็น 5 ด้านคือด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่น ประเทศชาติ ด้านความรักความสามัคคี ด้านการพัฒนา

คุณภาพชีวิต ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

6. ผลงานการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน ดังนี้

6.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และช่วยเหลือทั้งด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขและการพัฒนาด้านการเกษตร ปศุสัตว์ บูรณะและซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน ศาลาอเนกประสงค์ ศูนย์สงเคราะห์ประจำตำบล ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน และอื่น ๆ รวมทั้งเตรียมกลุ่มเป้าหมายไว้สำหรับรองรับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้สมบูรณ์

6.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เกิดความ รู้สึกความเข้าใจว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

(2) เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีของคนในชาติอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3) เพื่อปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีโลกทัศน์อันกว้างไกล และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

(4) เพื่อเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของโครงการทักษิณพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ อันเป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์โครงการทักษิณพัฒนาทางหนึ่งด้วย

(5) เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิ และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

(6) เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนได้มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ มีบทบาทในการป้องกันรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ

6.3 แผนงานรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) เพื่อกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของประชาชนเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แสดงออกในการต่อต้านและให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพย์ติด

(2) เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นประชาชนและเยาวชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพย์ติด

(3) เพื่อรณรงค์ป้องกันยาเสพย์ติดมิให้แพร่ระบาดในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

(4) เพื่อเป็นพื้นฐานให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติดให้บังเกิดผลสูงสุด

(5) เพื่อระดมหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนให้หันมาร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปราบปรามผู้ค้าผู้ขาย และผู้ร่วมในขบวนการยาเสพย์ติดอย่างจริงจัง

(6) เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริง

6.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ให้สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษาตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.) และมีการประกอบอาชีพเสริม และมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิตรวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนตนเอง

6.5 แผนงานประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มมวลชน องค์กรและประชาชน ให้มีความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของรัฐ รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานของรัฐและโครงการในแต่ละขั้นตอนที่มีผลต่อเนื่องต่อประชาชนและสถาบันเป็นส่วนรวม ในอันที่จะทำให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

6.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงความก้าวหน้า และสัมฤทธิ์ผล ปัญหาข้อขัดข้อง อุปสรรคต่างๆในการทำงานของโครงการทักษิณพัฒนา อีกทั้งรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการข่าวทางสังคมจิตวิทยาและการพัฒนา และข่าว เพื่อความมั่นคง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นฐานข้อมูล เพื่อปรับปรุงแผนงาน / โครงการ / งานและการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

7. ผลการปฏิบัติงานตามโครงการ / งาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาตามโครงการ/งานที่ได้กำหนดขึ้นในแต่ละแผนงานทั้ง 6 แผนงานดังกล่าวซึ่งดำเนินโครงการ / งานนั้น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาต่อไป

8. ผลข้างเคียง (Side Effects) หมายถึง ผลที่ได้รับโดยไม่ได้คาดหมาย ซึ่งเป็นผลที่เกิดกับประชาชนและชุมชนที่นอกเหนือจากผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา

9. ผลกระทบ (Impacts) หมายถึงผลที่กระทบต่อประชาชนและชุมชนทั้งทางบวกและทางลบซึ่งเป็นผลที่นอกเหนือจากผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา

10. เจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นหรือความเชื่อของประชาชนในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนา

11. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดสตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส